

7. Azərbaycan Respublikası Umumtəhsil məktəbləri üçün ana dili kurikulumu (I-IV siniflər).

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ÜMUMTƏHSİL MƏKTƏBLƏRİ ÜÇÜN AZƏRBAYCAN DİLİ
ÜZRƏ TƏHSİL PROQRAMI (KURİKULUMU) (I - XI siniflər)**

9. Aslanov M. İfade yazı mətnləri. Bakı, 1974.

10. Kurikulum, jurnalı, I-IV saylar

11. Z. Veysova. Fəal / interaktiv təlim.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: İbtidai siniflərdə ən başlıca vəzifələrdən biri də şagirdlərin öz fikirlərini səliss və düzgün ifadə etməsini təmin etməkdir. Bu yolda lüğət ehtiyatının zənginləşdirilməsinin böyük əhəmiyyəti vardır. Fənnin tədrisində məqsəd tələbələrə həmin vəzifələri həyata keçirərkən onların qarşılaşacaqları problemlərlə tanış etmək, şagirdlərin lüğət ehtiyatını zənginləşdirmə yollarını göstərməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və ya laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahan biletinə, bir qayda olaraq fənn üzrə proqram materialını əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.
- 9 bal- tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar.
- 8 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C

4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim planı: Mühazirə 30 saat, Seminar 15 saat, Cəmi 45 saat

Nö	Mühazirə mövzuları	Saat	Tarix
I kollokvium mövzuları			
1	Nitq inkişafı üzrə işin məqsəd və vəzifələri Plan: 1. Nitq inkişafı üzrə işin məqsəd və vəzifələri 2. Nitq inkişafı üzrə işin mənbələri Mənbə: [1,2,3,5,6,7,8]	2	
2	Nitq inkişafı üzrə işin elmi əsasları Plan: 1. Nitq inkişafı üzrə işin elmi əsasları 2. Nitq inkişafı üzrə işin linqvistik əsasları 3. Nitq inkişafı üzrə işin psixoloji əsasları Mənbə: [1,2,3,5,6,7,8,9]	2	
3	Nitq inkişafı üzrə işin didaktik əsasları Plan: 1. Nitq inkişafı üzrə işin didaktik əsasları 2. Uşağın şifahi və yazılı nitqinə qoyulan tələblər. 3. Nitq inkişafı üçün müəllimə verilən tələblər Mənbə: [1,2,3,5,6,7,8,10]	2	
4	Nitqin növləri Plan: 1. Nitqin növləri 2. Şifahi nitqin xüsusiyyətləri 3. Yazılı nitqin xüsusiyyətləri Mənbə: [1,2,3,5,6,7,8]	2	
5	Nitqin səs mədəniyyəti üzrə işin təşkili Plan: 1. Nitqin səs mədəniyyəti üzrə işin təşkili 2. Ədəbi tələffüz üzrə işin təşkili. Mənbə: [1,2,3,4, 5,6,7,8,11]	2	
6	Lüğət üzrə işin təşkili Plan: 1. Lüğət üzrə işin təşkili 2. Lüğət üzrə işin vəzifələri 3. Şagirdlərin lüğət ehtiyatının xüsusiyyətləri Mənbə: [1,2,3,5,6,7,8]	2	
7	Lüğət ehtiyatının dəqiqləşdirilməsi, zənginləşdirilməsi və fəallaşdırılması Plan: 1. Lüğətin dəqiqləşdirilməsi 2. Lüğətin zənginləşdirilməsi 3. Lüğətin fəallaşdırılması 4. Lüğətin təmizliyi Mənbə: [1,2,3,5,6,7,8]	2	
II kollokvium mövzuları			
8	Qrammatikanın tədrisi prosesində lüğət işi Plan: 1. Qrammatikanın tədrisi prosesində lüğət işi 2. Leksik-məntiqi çalışmalar 3. Leksik-qrammatik çalışmalar 4. Leksik-orfoqrafik çalışmalar Mənbə: [1,2,3,4,5,6,7,8]	2	

9	Rabitəli nitqin inkişafı. İmla təlimi (öyrədici imla) Plan: 1.Lüğət üzrə imla 2.Yaradıcı imla 3.Sərbəst imla Mənbə:[1,2,3,5,6,7,8,9]	2	
10	Rabitəli nitqin inkişafı. İfade təlimi Plan:1.İfade təlimi və onun xüsusiyyətləri 2.Yazılı ifadə məşğələlərinin təşkili.Mənbə:[1,2,3,5,6,7,8]	2	
11	Rabitəli nitqin inkişafı. İnşa təlimi Plan:1.İnşa təlimi və onun xüsusiyyətləri 2. İnşanın növləri Mənbə:[1,2,3,5,6,7,8,10,11]	2	
12	Şəkil üzrə inşalar Plan:1. Şəkil üzrə inşa 2. Müşahidə əsasında inşa 3.Təsvir elementli inşalar 4. Uşaqların həyatı və şəxsi təcrübələri ilə əlaqədar inşa.Mənbə:[1,2,3,5,6,7,8]	2	
13	Əməli yazıların rabitəli nitqin inkişafında rolu Plan: 1. Məktubun yazılması 2. Açıqcanın yazılması 3.Məqalənin yazılması Mənbə:[1,2,3,5,6,7,8,11]	2	
14	Yazı işlərinin təshih Plan: 1.Səhvlərin təshih. 2. Səhvlərin növləri 3.İnşanın müəllim tərəfindən yoxlanılması. 4.Səhvlərin hesaba alınması 5. Səhvlər üzərində şagirdlərin müstəqil işlərinin təşkili 6.Yazılı inşaların qiymətləndirilməsi Mənbə:[1,2,3,5,6,7,8]	2	
15	Yazı işlərindəki səhvlərin xarakteri və başvermə səbəbləri Plan:1. Səhvlərin xarakteri və başvermə səbəbləri 2.Səhvlərin xəbərdarlığı 3.Səhvlərin düzəldilməsi 4.Yazı işlərinin nəticələrinin qiymətləndirilməsi 5.Qiymət normaları Mənbə: [1,2,3,5,6,7,8,9,10]	2	

Nö	Seminar mövzuları	Saat	Tarix
1	Nitq inkişafı üzrə işin məqsəd və vəzifələri, elmi əsasları	2	
2	Nitq inkişafı üzrə işin didaktik əsasları.	2	
3	Nitqin səs mədəniyyəti üzrə işin təşkili. Lüğət üzrə işin təşkili	2	
4	Lüğət ehtiyatının dəqiqləşdirilməsi, zənginləşdirilməsi və fəallaşdırılması. Qrammatikanın tədrisi proisində lüğət işi	2	
5	Rabitəli nitqin inkişafı. İmla təlimi və ifadə təlimi	2	
6	Rabitəli nitqin inkişafı. İnşa təlimi	2	
7	Əməli yazıların rabitəli nitqin inkişafında rolu. Yazı işlərinin təshih	2	
8	Yazı işlərindəki səhvlərin xarakteri və başvermə səbəbləri	1	
	Cəmi:	15 saa t	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: - Tələbələr ibtidai siniflərdə rabitəli nitqin inkişafı üzrə aparılan işlərlə tanış olmaqla, prosesdə özünü göstərən çətinlikləri bilməli və onların aradan qaldırılmasını bacarmalıdırlar.

Fənn üzrə təlim nəticələri:

- ❖ Lüğət üzrə iş, cümlə qurmaq verdişləri, rabitəli nitq üzrə biliklər mənimsəyir; təlim prosesində leksik normaları müəyyən edir, uyğun nümunələr göstərir;
- ❖ Lüğət üzrə işin təşkili üçün səmərəli metod və vasitələr təyin edir, onları fərqləndirir, nümunə göstərir;
- ❖ Lüğət üzrə işin təşkilinə dair təqdimat hazırlayır, müzakirə və diskussiyalara qoşulur.
- ❖ Təlim prosesində lüğət üzrə işə dair qazandığı bilikləri tətbiq etmək üçün elmi və metodik təhlillər aparır.
- ❖ Faktları ümumiləşdirir, inteqrasiya edir, digər faktlarla əlaqələndirməklə fikrini təsdiqləyir;
- ❖ İbtidai siniflərdə lüğət üzrə işin təşkilinə dair təlim nailiyyətlərini qiymətləndirmək üçün müvafiq meyarlar seçir və tətbiq edir.
- ❖ Nitq inkişafının elmi əsaslarını mənimsəyir.
- ❖ Nitq inkişafının didaktik əsaslarını, uşaqların nitqinə verilən tələbləri mənimsəyir.
- ❖ Nitqin növləri, şifahi və yazılı nitq arasındakı fərqləri bilir.
- ❖ Dilin lüğət tərkibi, lüğət ehtiyatı haqqında məlumatlanır.
- ❖ Şagirdlərin lüğət ehtiyatının xüsusiyyətlərini bilir.
- ❖ Şagirdlərin lüğət ehtiyatının zənginləşdirilməsi yollarını bilir.
- ❖ Qrammatikanın təsisində lüğət işinin təşkili yollarını bilir.
- ❖ Rabitəli nitqin inkişafı, rabitəli nitqin növ və formaları haqqında məlumatı mənimsəyir.
- ❖ İfadə və inşanın şagirdlərin lüğət ehtiyatının inkişafında əhəmiyyətini bilir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Fənn üzrə kollokvium sualları:

I KOLLOKVİUM SUALLARI:

1. Nitq inkişafı üzrə işin məqsəd və vəzifələri
2. Nitq inkişafı üzrə işin mənbələri
3. Nitq inkişafı üzrə işin elmi və linqvistik əsasları
4. Nitq inkişafı üzrə işin psixoloji və didaktik əsasları
5. Uşağın şifahi və yazılı nitqinə qoyulan tələblər.
6. Nitq inkişafı üçün müəllimə verilən tələblər
7. Nitqin növləri. Onların xüsusiyyətləri
8. Nitqin səs mədəniyyəti üzrə işin təşkili
9. Ədəbi tələffüz üzrə işin təşkili.
10. Şagirdlərin lüğət ehtiyatının xüsusiyyətləri

II KOLLOKVİUM SUALLARI:

1. Qrammatikanın tədrisi prosesində lüğət işi
2. Leksik-məntiqi, leksi-qrammatik və leksik-orfoqrafik çalışmalar
3. Öyrədici imlaların rabitəli nitqin inkişafında rolu
4. Rabitəli nitqin inkişafının əsas mahiyyəti
5. İfadə təlimi və onun xüsusiyyətləri

6. İnşa təlimi və onun xüsusiyyətləri
7. Şəkil üzrə inşalar
8. Uşaqların həyatı və şəxsi təcrübələri ilə əlaqədar inşa
9. Əməli yazıların rabitəli nitqin inkişafında rolu
10. Məktub, açıqca və məqalənin yazılması

XV.Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Nitq inkişafı üzrə işin məqsəd və vəzifələri
2. Nitq inkişafı üzrə işin mənbələri
3. Nitq inkişafı üzrə işin elmi və linqvistik əsasları
4. Nitq inkişafı üzrə işin psixoloji və didaktik əsasları
5. Uşağın şifahi və yazılı nitqinə qoyulan tələblər
6. Nitq inkişafı üçün müəllimə verilən tələblər
7. Nitqin növləri.Onların xüsusiyyətləri
8. Nitqin səs mədəniyyəti üzrə işin təşkili
9. Ədəbi tələffüz üzrə işin təşkili
10. Lüğət üzrə işin təşkili
11. Şagirdlərin lüğət ehtiyatının xüsusiyyətləri
12. Lüğət ehtiyatının zənginləşdirilməsi və dəqiqləşdirilməsi
13. Lüğətin təmizliyi və fəallaşdırılması
14. Qrammatikanın tədrisi prosesində lüğət işi
15. Leksik-məntiqi, leksi-qrammatik və leksik-orfoqrafik çalışmalar
16. Öyrədici imlaların rabitəli nitqin inkişafında rolu
17. Lüğət üzrə, yaradıcı və sərbəst imlalar
18. Rabitəli nitqin inkişafının əsas mahiyyəti
19. İfadə təlimi və onun xüsusiyyətləri
20. Yazılı ifadə məşğələlərinin təşkili
21. İnşa təlimi və onun xüsusiyyətləri
22. İnşanın növləri
23. Şəkil üzrə inşalar
24. Uşaqların həyatı və şəxsi təcrübələri ilə əlaqədar inşa
25. Əməli yazıların rabitəli nitqin inkişafında rolu
26. Məktub, açıqca və məqalənin yazılması
27. Yazı işlərinin təshihə
28. Səhvlərin növləri
29. İnşanın müəllim tərəfindən yoxlanılması.
30. Səhvlərin hesaba alınması
31. Səhvlər üzərində şagirdlərin müstəqil işlərinin təşkili
32. Yazılı inşaların qiymətləndirilməsi
33. Yazı işlərindəki səhvlərin xarakteri və başvermə səbəbləri

34. Səhvlerin xəbərdarlığı və düzəldilməsi
35. Yazı işlərinin nəticələrinin qiymətləndirilməsi və qiymət normaları

Sillabus İbtidai təhsil və məktəbəqədər təlim kafedrasının 05 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında (protokol № 01) müzakirə edilərək təsdiq olunmuşdur.

Kafedra müdirl:

dos. A.B.Əliyev

Fənn müəllimi:

dos.R.M.Feyziyeva